

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Навчально-науковий Юридичний інститут

Кафедра конституційного, міжнародного та адміністративного права

ЗІНИЧ Л.В.

МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО

методичні вказівки для самостійної роботи
*(для студентів денної форми навчання, спеціальності 081 «Право», ОПП
«Міжнародне та європейське право»)*

Івано-Франківськ, 2023

Схвалена на засіданні кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права (протокол 7 від 27 січня 2023 р.)

Затверджена на засіданні Науково-методичної ради Навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № __ від __ _____ 2023 р.)

Зінич Л.В. Методичні вказівки для самостійної роботи з дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» для студентів денної форми навчання, спеціальності 081 «Право», ОПП «Міжнародне та європейське право» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ: ННЮридичний інститут ПНУ, 2023. – ____с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану Навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника і призначений для проведення самостійної роботи з дисципліни «Міжнародне гуманітарне право», підготовки до здачі іспиту. Вказівки містять матеріал за темами. По кожній з тем тезово подані ключові визначення, вказані нормативні та літературні джерела, рекомендовані для опрацювання.

ББК 67.9 (4УКР)307я73

© Зінич Л.В., 2023

© Прикарпатський національний
Університет імені Василя Стефаника

Вступ

Сучасний розвиток міжнародних відносин характеризується новими підходами до вирішення глобальних проблем у світі, а міжнародне співтовариство стає більш консолідованим у розв'язанні проблем і визначенні співпраці держав. Вивчення міжнародного гуманітарного права як особливої правової системи для юристів має важливе значення, оскільки закладає підвалини розуміння історії та передумов виникнення збройних конфліктів як міжнародного, так і не міжнародного значення, правового статусу учасників бойових дій (комбатантів, не комбатантів, цивільного населення, найманців, шпигунів, військовополонених), їх захисту та притягнення до відповідальності.

Також вивчення права збройних конфліктів дозволяє проаналізувати через вивчення найбільш вагомих для міжнародного правопорядку збройних конфліктів, які своїм наслідком мали територіальні зміни в світі, потягнули за собою створення нових підгалузей міжнародного права, використовувати мирні засоби розв'язання спорів, різноманітні форми співробітництва держав у притягненні винних осіб до відповідальності за участь у збройних конфліктах тощо.

Метою дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» є надання студентам комплексне уявлення про становлення, розвиток і функціонування міжнародного гуманітарного права, ознайомлення з основними положеннями міжнародно-правових договорів, звичаїв та рішень міжнародних судових установ у цій сфері регулювання, засадами міжнародної кримінальної відповідальності, основами імплементації норм міжнародного гуманітарного права.

Завдання навчальної дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» полягає в системному і комплексному підході до вивчення суті і змісту міжнародно-правових явищ що стосуються дотримання норм. Які регулюють правила ведення воєнних дій.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» є:

- опанування студентами теоретичною і нормативною базою міжнародного гуманітарного права;
- вміння застосовувати на практиці теоретичні знання з міжнародно-правових питань, що постають у сфері захисту жертв війни;

- засвоєння студентами концептуальних основ походження та сутності міжнародного гуманітарного права;
- вивчення системи джерел права збройних конфліктів;
- дослідження особливостей та специфіки сучасних міжнародних та не міжнародних збройних конфліктів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- особливості предмета сучасного права збройних конфліктів;
- місце міжнародно-правових норм у системі нормативного регулювання;
- особливості системи та джерела сучасного міжнародного гуманітарного права;
- положення найважливіших правових документів у сфері правового регулювання збройних конфліктів («Право Женеви» та «Право Гааги»);
- положення норм міжнародного кримінального права, що стосуються відповідальності за вчинення воєнних злочинів;
- передісторію, причини та наслідки най глобальніших міжнародних та не міжнародних збройних конфліктів.
- рішення міжнародних трибуналів про притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні норм міжнародного, міжнародного гуманітарного та кримінального права.

вміти:

- користуватися міжнародно-правовими актами, спрямованими, зокрема на боротьбу зі злочинністю у міжнародному праві, на захист прав людини під час збройних конфліктів тощо;
- грамотно висловлювати і обґрунтовувати свою точку зору із проблематики міжнародного гуманітарного права, надавати правову кваліфікацію збройним конфліктам;
- визначати порушення норм міжнародного гуманітарного права в тій чи іншій конкретній практичній ситуації;
- вільно оперувати юридичними поняттями і категоріями;
- бути здатним для самостійного опанування проблематики дисципліни

Тема №1

Джерела та принципи міжнародного гуманітарного права

Дана тема спрямована на закріплення у студентів знань стосовно історії становлення найстарішої галузі міжнародного права – права збройних конфліктів. Перед студентами поставлено завдання розуміння відмінностей між «правом Гааги» та «правом Женеви», як ключових нормативно-правових актів даної сфери.

Окрім того, студенти повинні розуміти відмінності між видами збройних конфліктів, а також вміти вірно тлумачити основні п'ять принципів міжнародного гуманітарного права.

***Ключові терміни та поняття:** міжнародне право, міжнародне гуманітарне право, предмет міжнародного гуманітарного права, право війни, Женевські конвенції, Гаазькі конвенції, міжнародний збройний конфлікт, не міжнародний збройний конфлікт, принцип пропорційності, принцип гуманності, принцип заборони заподіяння зайвих страждань, Гаазькі конференції миру.*

Питання для самопідготовки:

1. Поняття та значення принципу розрізнення.
2. Сутність принципу військової необхідності.
3. Звичаєві норми міжнародного гуманітарного права як джерела.
4. Женевські та Гаазькі конвенції як джерела міжнародного гуманітарного права.

Завдання:

1. Складіть схематично історію становлення міжнародного гуманітарного права.
2. Порівняйте схематично особливості міжнародного, не міжнародного та інтернаціоналізованого збройного конфлікту.

Контрольні питання:

1. Чим регулюються особливості не міжнародних збройних конфліктів?
2. Чи можна масові заворушення вважати не міжнародним збройним конфліктом?
3. В чому полягає особливість принципу заборони заподіяння зайвих страждань?
4. Які нормативні акти формують джерела міжнародного гуманітарного права?
5. Хто підлягає особливому захисту відповідно до принципу гуманності?
6. Чи можна здійснювати напад на військовополонених?
7. Що таке інтернаціоналізований збройний конфлікт?

8. Назвіть приклади міжнародних збройних конфліктів.

Рекомендована література:

1. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / 10 М.М. Гнатівський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.

2. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. Київ Одеса : Фенікс, 2018. – 762 с.

3. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко, М.М. Гнатівський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.

4. Мороз І.А. Міжнародно-правові аспекти доступу цивільного населення до життєво необхідних послуг в умовах збройного конфлікту. Університетські наукові записки. 2018 №6. С.180-189.

5. Ляковський В.І. Правова регламентація збройних конфліктів на сучасному етапі та особливості застосування в них міжнародного гуманітарного права. Юридична наука №5.2013. С.111-124.

Нормативно – правові документи, необхідні для опрацювання теми:

- Женевські Конвенції 1949 року, Перший Додатковий Протокол та Другий Додатковий Протокол до Женевських Конвенцій,
- Правила Звичаєвого міжнародного гуманітарного права
- Гаазькі конвенції 1899 та 1907 рр.

Тема №2

Гуманітарні аспекти міграції населення під час збройного конфлікту

Проблема міграції під час збройних конфліктів існувала завжди. В з початком війни масштаб проблеми збільшився до раніше не баченого ні в Україні, ні у сучасному світі загалом. Окрім цього, питання одночасно ускладнюється рядом викликів від полегшення проживання в інших країнах до порушення громадянами законодавства України. Тому перед студентами постає завдання з'ясувати міграційні процеси в умовах війни, визначити правовий статус і завдання Міжнародної організації з міграції, охарактеризувати регулювання міграції в Європейському Союзі.

Ключові терміни та поняття: міграція, міграційна політика, емігрант, біженець, квоти на міграцію, міграційне законодавство, міграційна криза, гуманітарна допомога мігрантам, рееміграція.

Питання для самопідготовки:

1. Історія становлення правового регулювання міграції населення в період збройного конфлікту.
2. Особливості діяльності Міжнародної організації з питань міграції.
3. Міжнародне та національне законодавство з питань міграції: співвідношення понять.

Контрольні питання:

1. Яку категорію учасників збройного конфлікту захищає третя Женевська конвенція?
2. Хто такі некомбатанти?
3. Які обов'язки має комбатант при потраплянні в полон?
4. Хто такі шпигуни?
5. Яка відмінність шпигунів від військових розвідників?
6. Яким чином здійснюється захист поранених та осіб, які зазнали аварії на морі?
7. Які складові системи захисту жертв війни в міжнародному гуманітарному праві?

Рекомендована література:

1. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / 10 М.М. Гнатівський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.
2. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. КиївОдеса : Фенікс, 2018. – 762 с.
3. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко, М.М. Гнатівський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гелсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.
4. Мороз І.А. Міжнародно-правові аспекти доступу цивільного населення до життєво необхідних послуг в умовах збройного конфлікту. Університетські наукові записки. 2018 №6. С.180-189.
5. Ляковський В.І. Правова регламентація збройних конфліктів на сучасному етапі та особливості застосування в них міжнародного гуманітарного права. Юридична наука №5.2013. С.111-124.

Нормативно – правові документи, необхідні для опрацювання теми:

- Женевські Конвенції 1949 року, Перший Додатковий Протокол та Другий Додатковий Протокол до Женевських Конвенцій,

Тема №3

Відповідальність за воєнні злочини та порушення в міжнародному гуманітарному праві

Збройні конфлікти - це одна з сучасних проблем, оскільки їх наслідками, як правило, є багато чисельні порушення норм міжнародного гуманітарного права та проблеми забезпечення прав окремих категорій населення. Збройні конфлікти призводять до загибелі не лише військовослужбовців, але й мирних мешканців, є причиною стрімкого зростання чисельності біженців, порушення прав і свобод людини, що призводить до посилення соціальної напруги у суспільстві.

Одним із принципів міжнародного права визнаним всією міжнародною спільнотою, є те що єдиною підставою притягнення до відповідальності є наявність у діяч особи складу правопорушення або злочину.

Метою практичного заняття є оволодіння студентами знаннями і навичками у сфері відповідальності за правопорушення і злочини в міжнародному гуманітарному праві.

Ключові терміни та поняття: *геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини, безпека людства.*

Питання для самопідготовки:

1. Правове регулювання створення трибуналів щодо воєнних злочинів.
2. Правові аспекти трибуналу щодо колишньої Югославії.
3. Особливості трибуналу щодо Руанди.
4. Перспективи створення трибуналу щодо воєнних злочинів росії в Україні.

Контрольні питання:

1. Які міжнародні правові акти закріплюють права військових журналістів?
2. Яка процедура акредитації військового журналіста?
3. Яким нормативно-правовим актом врегульовано питання акредитації журналіста?
4. З якого віку діти мають право брати участь у війні?
5. Назвіть збройні конфлікти, в яких використовувались діти-солдати.

Рекомендована література:

1. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / 10 М.М. Гнатюк, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., доповн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.
2. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. Київ-Одеса : Фенікс, 2018. – 762 с.
3. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко, М.М.

Гнатовський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.

4. Мороз І.А. Міжнародно-правові аспекти доступу цивільного населення до життєво необхідних послуг в умовах збройного конфлікту. Університетські наукові записки. 2018 №6. С.180-189.

5. Ляковський В.І. Правова регламентація збройних конфліктів на сучасному етапі та особливості застосування в них міжнародного гуманітарного права. Юридична наука №5.2013. С.111-124.

Нормативно – правові документи, необхідні для опрацювання теми:

- Женевські Конвенції 1949 року, Перший Додатковий Протокол та Другий Додатковий Протокол до Женевських Конвенцій,

- Правила Звичаєвого міжнародного гуманітарного права

- Гаазькі конвенції 1899 та 1907 рр.

Тема № 4

«Боснійська війна» та збройні конфлікти на території колишньої Югославії. Правові наслідки

При підготовці до даної теми перед студентами поставлено завдання опрацювання причин виникнення збройних конфліктів на території колишньої Югославської республіки. Готуючись до даної теми, студенти в першу чергу повинні аналізувати збройні конфлікти в даному регіоні через розріз норм міжнародного права.

На студентів покладається завдання проаналізувати найбільш вагомі рішення Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії, які стосуються визначення ознак збройних конфліктів та військових злочинів.

Ключові терміни та поняття: міжнародне гуманітарне право, право збройних конфліктів, право війни, «Боснійська війна», колишня Югославія, Косово, міжетнічні конфлікти, релігійні конфлікти, збройний конфлікт, війна.

Питання для самопідготовки:

1. Конфлікти в регіонах населених албанцями
2. Операція НАТО в Югославії.
3. Порушення принципів міжнародного гуманітарного права під час Югославських воєн.

4. Правові наслідки для регіону після завершення збройних конфліктів.

Контрольні питання:

1. В якому році проведено першу миротворчу операцію під егідою НАТО?
2. Які порушення міжнародного права відбулись під час «Боснійської війни»?
3. Які ознаки закріплено в статуті МКТЮ для військових злочинів?
4. В чому полягало порушення принципу військової необхідності під час Югославських воєн?
5. Коли розпочалась війна в Словенії?
6. Назвіть рік початку війни в Хорватії за незалежність.
7. Назвіть рік проголошення незалежності Косово.

Рекомендована література:

1. Darko Zubrinic. «Croatia within ex-Yugoslavia». - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.croatianhistory.net/etf/et112.html. [Croatianhistory.net](http://www.croatianhistory.net).

2. Mirko Bilandić. Hrvatska vojska u međunarodnim odnosima. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [hrcak.srce.hr / index.php? show = clanak & id_clanak_jezik = 65472](http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=65472).

3. Srbija-Hrvatska, temelj stabilnosti. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

www.b92.net/info/emisije/kaziprst.php?yyyy=2010&mm=11&nav_id=470273

4. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 8 червня 1977 року. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_199.

5. Про ратифікацію Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року про захист жертв війни: Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 03 липня 1954 року // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1954. - №5. – Ст. 114.

6. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 року. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_200.

Тема №5

Правова характеристика збройних конфліктів на території Середнього та Близького Сходу

Події на Близькому Сході створюють найсерйозніші безпекові виклики як на глобальному, так і на регіональному рівнях. Протягом останніх двох років, починаючи від подій «арабської весни», Близький Схід концентрує в собі майже всі актуальні загрози міжнародній безпеці.

При підготовці до даної теми та при оцінці ситуації на Близькому Сході студенти повинні враховувати дію релігійного чинника, а саме суперечності між прихильниками окремих напрямів всередині ісламу. На сьогодні на Близькому Сході склався своєрідний трикутник. Це – режими, що виникли внаслідок «арабської весни», салафітський рух (ісламські течії, що виступають за збройний джихад) і про-іранська коаліція (до неї нині входять Іран і Сирія під керівництвом Б. Асада).

***Ключові терміни та поняття:** міжнародне кримінальне право, форми відповідальності та злочини, геноцид, екстрадиція, тероризм, агресія як міжнародний злочин, злочини проти людства, військові злочини, міжнародні трибунали.*

Питання для самопідготовки:

1. Підстави та передумови початку війни в Перській затоці. Учасники конфлікту.
2. Правові наслідки другої афганської війни. Операція НАТО в Афганістані.
3. Тренувальна місія НАТО в Іраку.
4. Підстави та передумови початку збройного конфлікту в Секторі Газа.

Контрольні питання:

1. В чом причина виникнення збройних конфліктів на території Близького Сходу?
2. Які передумови виникнення конфлікту між Ізраїлем та Палестиною?
3. Які правові наслідки мала війна в Перській Затоці?
4. Хто брав участь в війні в Перській затоці?

5. Які наслідки для розвитку міжнародних відносин мали арабо-ізраїльські війни?
6. В чому полягає роль НАТО під час війни в Афганістані починаючи з 2001 р.?
7. Які функції здійснює НАТО в Іраку починаючи 2003 року?

Рекомендована література:

1. Gabriella Grasselli, *British and American Responses to the Soviet Invasion of Afghanistan*, Dartmouth Publishing Co., Aldershot, 1996, p. 121. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.icrc.org/eng/assets/files/review/2010/irrc-880-maley.pdf>
2. Olivier Roy, *Islam and Resistance in Afghanistan*, Cambridge University Press, Cambridge, 1990, pp. 98—148. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.icrc.org/eng/assets/files/review/2010/irrc-880-maley.pdf>
3. Mariam Abou Zahab and Olivier Roy, *Islamist Networks: The Afghan — Pakistan Connection*, Hurst & Co., London, 2004, pp. 53—57. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.icrc.org/eng/assets/files/review/2010/irrc-880-maley.pdf>
4. Веб-сайт Організації Ісламського співробітництва. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oic-oci.org/oicv2/home/?lan=en>
5. Женевські конвенції: міжнародні документи від 12 серпня 1949 року. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
6. Конвенція про закони і звичаї суходільної війни (IV Гаазька конвенція), Положення: міжнародний документ від 18.10.1907 року. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
7. Статут Організації Об'єднаних Націй: міжнародний документ від 26.06.1945/- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
8. Додатковий протокол до Женевських конвенцій: міжнародний документ від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
9. Definition of Aggression, adopted by General Assembly resolution 3314 (XXIX), 14 December 1974. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://legal.un.org/avl/ha/da/da.html>
10. Валерій Сердюк *Війна Судного дня на Близькому Сході // ПІД ЧАС НО (1954-1991). РІК 1973-й*. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.vovremya.info/print.php?art=1204543375

Тема №6

Російсько-український збройний конфлікт: правова характеристика

Ключові терміни та поняття: міжнародне кримінальне право, форми відповідальності та злочини, геноцид, екстрадиція, тероризм, агресія як міжнародний злочин, злочини проти людства, військові злочини, міжнародні трибунали.

Питання для самопідготовки:

1. Процедура документування воєнних злочинів росії в Україні.
2. Збройний конфлікт в Україні як геополітичне явище.
3. Вплив та наслідки війни росії щодо України на європейську та світову безпеку.
4. Цілі України у війні та після неї.

Контрольні питання:

1. Що на Вашу думку стало передумовою збройної агресії росії?
2. Які гуманітарні наслідки завдав збройний конфлікт росії в Україні?
3. Які рішення приймалися ООН щодо збройного конфлікту в Україні?
4. Які заборонені засоби та методи ведення війни були використані росією під час цього збройного конфлікту?

Рекомендована література:

1. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / 10 М.М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.
2. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. КиївОдеса : Фенікс, 2018. – 762 с.
3. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко, М.М. Гнатовський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.
4. Мороз І.А. Міжнародно-правові аспекти доступу цивільного населення до життєво необхідних послуг в умовах збройного конфлікту. Університетські наукові записки. 2018.№6. С.180-189.

Нормативно – правові документи, необхідні для опрацювання теми:

- Женевські Конвенції 1949 року, Перший Додатковий Протокол та Другий Додатковий Протокол до Женевських Конвенцій,

- Правила Звичаєвого міжнародного гуманітарного права
- Гаазькі конвенції 1899 та 1907 рр.

Тема №7

Аналіз неміжнародних збройних конфліктів та порушення норм міжнародного права

Збройним конфліктом неміжнародного характеру називається збройне протистояння, що має місце в межах території держави, між урядом, з одного боку, і збройними повстанськими групами – з іншого. У протистоянні протиборчих сторін беруть участь урядові війська, з одного боку, а з іншого – суб'єктами, що входять до складу збройних загонів, можуть бути повстанці, заколотники, революціонери, сепаратисти, борці за волю. Метою їх боротьби є прагнення захопити владу, домогтися більшої автономії в межах держави, або що борються за відокремлення й створення власної, незалежної держави.

При підготовці до даної теми перед студентом поставлено завдання ознайомитись з найбільш відомими збройними конфліктами не міжнародного характеру, вміти проводити їх кваліфікацію, визначати учасників.

Ключові терміни та поняття: *право збройних конфліктів, не міжнародний збройний конфлікт, міжнародне гуманітарне право, принципи права збройних конфліктів, повтала сторона, сторони не міжнародного збройного конфлікту, геноцид, військові злочини, права людини, захист жертв війни.*

Питання для самопідготовки:

1. Кваліфікація не міжнародних збройних конфліктів. Міжнародно-правове регулювання.
2. I та II Чеченські війни: порушення прав людини, міжнародне гуманітарне та кримінальне право
3. Міжнародний трибунал для Руанди та його діяльність, як наслідок збройного конфлікту на території Руанди.

Контрольні питання:

1. Я кому році відбувся не міжнародний збройний конфлікт в Руанді?
2. Назвіть рік початку I Чеченської війни.
3. Коли розпочалась II Чеченська війна? Які вона має правові наслідки?
4. Назвіть рік початку збройного конфлікту в Сирії.
5. Назвіть рік початку збройного протистояння в Лівії.

6. Чим відрізняється не міжнародний збройний конфлікт від міжнародного?
7. Які особливості миротворчої місії ООН в Сьєра-Леоне?

Рекомендована література:

1. Збройні конфлікти сучасності. Проектне дослідження. За аг. Ред. Пташник І.Р. – Івано-Франківськ: Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Сефаника, 2014. 158 с.
2. Liberia ex-leader Charles Taylor get 50 years in jail, BBC, 2012. URL: <http://www.bbc.com/news/world-africa-18259596>
3. Rwanda – The preventable genocide. The Report of International Panel of Eminent Personalities to Investigate the 1994 Genocide in Rwanda and Surrounding Events (IPEP)/ Addis Ababa: Organization of African Unity, 2000. - URL: <http://www.aegistrust.org/images/stories/oaureport.pdf>
4. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / М.М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с. 5. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. КиївОдеса: Фенікс, 2018. – 762 с.
6. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко, М.М. Гнатовський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.
7. Грушко Мальвіна Джерела міжнародного гуманітарного права та внутрішньодержавного права. Підприємництво, господарство і право №12/2018. С.351-354.

Офіційні веб-сайти міжнародних установ та організацій

1. **United Nations official homepage** [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт .- Режим доступу: <http://www.un.org/>
2. **Міжнародний суд** [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт .- Режим доступу: <http://www.icj-cij.org>
3. **Міжнародний кримінальний суд** [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт .- Режим доступу: http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/Pages/default.aspx
4. **Міжнародний кримінальний трибунал для колишньої Югославії** [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт .- Режим доступу: <http://www.icty.org/>
5. **Міжнародний кримінальний трибунал для Руанди** [Електронний

- ресурс]: офіційний веб-сайт.- Режим доступу: <http://www.unict.org/>
6. **Офіційний сайт Інтерполу** [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт.- Режим доступу: <http://www.interpol.int/>
  7. **Міжнародний Комітет Червоного Хреста** [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт.- Режим доступу: <http://www.icrc.org/eng/>
  8. **Amnesty International** [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт.- Режим доступу: <http://www.amnesty.org/>
  9. **Human Rights Watch** [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт.- Режим доступу: <http://www.hrw.org/>